

Lagrådsremiss

Ett par frågor om kontoföring och clearingverksamhet

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 30 november 2017

Per Bolund

Malin Alpen
(Finansdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås en ändring i lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument som gör det möjligt för kontoförande institut att uppdra åt någon annan än ett annat kontoförande institut att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister.

I lagrådsremissen föreslås även en ändring i punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2016:61) om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden. Genom ändringen förtydligas att äldre bestämmelser i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden gäller för clearingverksamhet som drivs av en clearingorganisation som även är en central värdepappersförvarare fram till dess att den centrala värdepappersförvararen är auktoriserad som värdepapperscentral.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2018.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	5
3	Ärendet och dess beredning	6
4	Registreringsåtgärder i avstämningsregister	7
4.1	Gällande rätt	7
4.2	En utökad möjlighet att uppdra åt någon annan att utföra registreringsåtgärder	8
5	Ändring i övergångsbestämmelserna till lagen om värdepappersmarknaden	14
6	Ikraftträdande	15
7	Förslagets konsekvenser	15
8	Författningskommentar	17
8.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument	17
8.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	18
Bilaga 1	Lagförslag i Euroclears promemoria	19
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna beträffande Euroclears promemoria	20
Bilaga 3	Lagförslag i promemorian Förtydligande av övergångsbestämmelser till lagen om värdepappersmarknaden när det gäller clearingverksamhet	21
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna beträffande promemorian Förtydligande av övergångsbestämmelser till lagen om värdepappersmarknaden när det gäller clearingverksamhet	22
Bilaga 5	Utdrag ur Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling inom Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012	23

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och
kontoföring av finansiella instrument,

2. lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 6 b § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 b §²

Ett kontoförande institut får *inte delegera till någon annan än ett annat kontoförande institut* att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister.

Ett kontoförande institut får *uppdra åt någon annan* att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister. *För ett sådant uppdrag gäller artikel 30.1 d–i, 30.2 och 30.3 i förordningen om värdepapperscentraler, i den ursprungliga lydelsen. Det som anges där om värdepapperscentraler ska i stället avse det kontoförande institutet.*

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2018.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2016:51.

² Senaste lydelse 2016:51.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2016:61) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2. Äldre bestämmelser gäller för central värdepappersförvarare som enligt punkt 2 av övergångsbestämmelserna till lagen (2016:51) om ändring i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument får fortsätta att driva sådan verksamhet som avses där efter den 29 februari 2016.

Föreslagen lydelse

2. Äldre bestämmelser gäller för clearingverksamhet som drivs av en clearingorganisation som även är auktoriserad som central värdepappersförvarare och som inte har fått auktorisation som värdepapperscentral enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2018.

3 Ärendet och dess beredning

Euroclear Sweden AB (Euroclear) inkom i maj 2017 med en framställan om ändring i lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument (Fi2017/02245/V). Euroclears lagförslag finns i *bilaga 1*. Euroclears förslag har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet.

I oktober 2017 remitterades promemorian Förtydligande av övergångsbestämmelser till lagen om värdepappersmarknaden när det gäller clearingverksamhet (Fi2017/03878/V). Promemorian har utarbetats inom Finansdepartementet. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 3*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet.

4 Registreringsåtgärder i avstämningsregister

4.1 Gällande rätt

Det svenska och nordiska systemet för kontoföring av finansiella instrument skiljer sig från den globalt sett dominerande modellen genom att tillåta registrering av individuella innehav direkt i den centrala värdepappersförvararens register. Detta innebär att investerare erbjuds en möjlighet att förvara värdepapper på individuellt separerade konton på den högsta nivån. Enligt den globalt sett dominerande metoden för kontoföring är kontohavarna hos den centrala värdepappersförvararen begränsade till ett antal depåbanker som förvarar investerarnas innehav av värdepapper på egna konton (i Sverige benämnt förvaltarregistrering).

I Sverige finns för närvarande en central värdepappersförvarare: Euroclear Sweden AB (Euroclear). Euroclear upprätthåller avstämningsregister för de emittenter som önskar denna tjänst (4 kap. 4 § lagen [1998:1479] om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, nedan benämnd lagen om värdepapperscentraler). Ett avstämningsregister består av avstämningskonton som läggs upp för ägare av finansiella instrument (4 kap. 1 §). Eftersom det är möjligt att registrera ägare direkt i Euroclears register finns det många avstämningskonton. För att systemet med direktregistrering ska fungera finns s.k. kontoförande institut som får utföra registreringsåtgärder i avstämningsregistret (1 kap. 3 § och 3 kap. 2 § lagen om värdepapperscentraler). Euroclear har antagit ca 40 företag som kontoförande institut.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling inom Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012 (nedan benämnd förordningen om värdepapperscentraler) trädde i kraft den 17 september 2014. Förordningen innehåller bestämmelser om värdepapperscentraler (i svensk rätt tidigare benämnda centrala värdepappersförvarare), inklusive regler om kontoföring av finansiella instrument. För att komplettera förordningen gjordes ändringar i lagen om värdepapperscentraler, som då hade rubriken lagen om kontoföring av finansiella instrument. Ändringarna, inklusive den i lagens rubrik, trädde i kraft den 1 mars 2016 (prop. 2015/16:10, bet. 2015/16:FiU15, rskr. 2015/16:134, SFS 2016:51).

Förordningen om värdepapperscentraler innebär bl.a. att en central värdepappersförvarare måste få auktorisation som värdepapperscentral för att kunna fortsätta sin verksamhet. Enligt övergångsbestämmelser till lagen om värdepapperscentraler gäller dock att centrala värdepappersförvarare får fortsätta att driva verksamhet enligt äldre bestämmelser fram till dess att Finansinspektionen slutligt har prövat en ansökan om auktorisation som värdepapperscentral. Äldre bestämmelser tillämpas då också för kontoförande institut som har antagits av den centrala värdepappersförvararen.

Euroclear gav in ansökan om auktorisation som värdepapperscentral till Finansinspektionen den 22 september 2017. Enligt förordningen om värdepapperscentraler (artikel 17) ska Finansinspektionen inom 30 arbetsdagar efter mottagandet av ansökan bedöma om ansökan är fullständig. Beslut i fråga om auktorisation ska meddelas inom sex månader efter inlämnandet av en fullständig ansökan.

Bland de lagändringar som trädde i kraft den 1 mars 2016, men som alltså ännu inte tillämpas av de kontoförande instituten, finns en bestämmelse som innebär att ett kontoförande institut inte får delegera till någon annan än ett annat kontoförande institut att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister (3 kap. 6 b § lagen om värdepapperscentraler). Det ansågs vara en fördel ur förtroendesynpunkt att den som utför registreringsåtgärder i avstämningsregister verkligen uppfyller villkoren som gäller i ett sådant fall och har antagits av värdepapperscentralen som kontoförande institut (prop. 2015/16:10 s. 282).

4.2 En utökad möjlighet att uppdra åt någon annan att utföra registreringsåtgärder

Regeringens förslag: Ett kontoförande institut ska få uppdra åt någon annan att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister. För ett sådant uppdrag ska artikel 30.1 d–i, 30.2 och 30.3 i förordningen om värdepapperscentraler, i den ursprungliga lydelsen, gälla.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att det i promemorians förslag anges att ett uppdrag inte får leda till delegerat ansvar. I promemorians förslag anges inte att vissa bestämmelser i artikel 30 i förordningen om värdepapperscentraler ska gälla även för den som uppdrar åt någon annan att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Sveriges riksbank* ser positivt på förslaget och pekar på att begränsningen av kontoförande instituts möjlighet att uppdra åt någon annan att utföra registreringsåtgärder kommer att förändra förutsättningarna för den praktiska hanteringen så som den ser ut i dag. De aktörer som i dag av ett kontoförande institut har fått möjligheten att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregistret kommer inte längre att kunna göra detta utan att själva ansöka om att bli kontoförande institut. Detta skulle kunna leda till minskad effektivitet för både de kontoförande instituten själva och andra aktörer på marknaden. Riksbanken bedömer att nuvarande ordning på marknaden med kontoförande institut och en kontostruktur med både ägar- och förvaltarkonton erbjuder en flexibilitet och effektivitet som är värd att bevara. Riksbanken vill dock betona att det är viktigt att ansvaret tydligt finns hos det kontoförande institutet och att ansvaret inte kan delegeras. *Kammarrätten i Stockholm* påpekar att den lagtekniska utformningen av promemorians förslag kan ge intryck av att det enligt lagen är möjligt att ge uppdrag som innebär att någon form av ansvar delegeras. Det kan enligt Kammar-

rätten ifrågasättas om en sådan utformning är lämplig eller om ansvarsdelegation i aktuellt avseende ens är möjlig. Kammarrätten anser därför att utformningen av bestämmelsen bör övervägas ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet. *Finansinspektionen* påpekar att den som tillsynsmyndighet har ett stort intresse av att bestämmelserna om kontoförande institut är tydliga och utformade på ett sätt som bidrar till ett stabilt finansiellt system som präglas av högt förtroende. Inspektionen anser att såväl konsekvenserna av den föreslagna ändringen som eventuella följdändringar i övriga bestämmelser i lagen om värdepapperscentraler behöver utredas närmare. Mot bakgrund av de tydliga krav som finns på vilka som får antas som kontoförande institut och vikten av att registreringarna i avstämningsregister är tillförlitliga anser inspektionen att det behöver utredas närmare till vilka ett kontoförande institut ska få ge ett uppdrag att utföra registreringsåtgärder. Inspektionen noterar vidare att promemorian saknar utredning om vilka krav i förordningen om värdepapperscentraler och nationell rätt som ska tillämpas på den part som faktiskt utför registreringsåtgärderna i de fall parten inte är ett kontoförande institut. Exempel på bestämmelser i lagen om värdepapperscentraler som bör utredas i samband med detta är de som rör rapporteringssystem för överträdelse (2 kap. 6 §), skyldighet att lämna upplysningar (3 kap. 4 och 6 §§), dokumentationskrav (3 kap. 6 c §) och skadestånd (7 kap. 2 §). Det bör även utredas huruvida de bestämmelser i förordningen om värdepapperscentraler som ska tillämpas på ett kontoförande institut även ska tillämpas på en part som fått i uppdrag att utföra registreringsåtgärder.

Skälen för regeringens förslag

Kontoförande institut bör få uppdra åt någon annan än ett kontoförande institut att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregistret

De äldre bestämmelser som i dag tillämpas reglerar inte frågan om möjligheten för ett kontoförande institut att uppdra åt någon annan att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister. I praktiken sker dock detta i stor utsträckning, även till företag som inte är kontoförande institut. Det vanligaste är att andra värdepappersinstitut som det kontoförande institutet samarbetar med får i uppdrag att utföra registreringsåtgärder. Dessa utför registreringsåtgärder i avstämningsregister som en del av värdepappersrörelsen, efter att ha utfört handel med finansiella instrument för en kunds räkning. Det kan finnas flera företag som har fått ett sådant uppdrag, och registreringsåtgärder utförs vanligtvis även av uppdragsgivaren. Enligt Euroclear har förbudet i lagen om värdepapperscentraler mot att delegera till någon annan än ett annat kontoförande institut att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister lett till att kontoförande institut har börjat förbereda en flytt av kunders innehav till s.k. förvaltarkonton. Det innebär att kunderna inte längre kommer stå som innehavare av de finansiella instrumenten i avstämningsregistren, utan dessa kommer att vara förvaltarregistrerade på det kontoförande institutet (se 3 kap. 7, 9 och 10 §§ lagen om värdepapperscentraler). Förvaltaren för i sin tur register över äganderätten till de aktuella instrumenten, inklusive uppgifter om pantsättning och utmätning. Ett system med förvaltarkonton i flera led är ett praktiskt sätt att hantera registreringar när det inte är

möjligt att uppdra åt det företag som genomför köp eller försäljning av finansiella instrument för en kunds räkning att utföra registreringsåtgärder direkt i avstämningsregister.

Under förhandlingarna i rådet om kommissionens förslag till en förordning om värdepapperscentraler verkade Sverige för att förordningen inte skulle äventyra den svenska modellen med individuellt separerade konton på den högsta nivån. När kompletterande regler till förordningen skulle antas konstaterade regeringen att den kontostruktur som finns i Euroclear kan behållas, till nytta för investerare som även fortsättningsvis vill utnyttja möjligheten att förvara sina värdepapper på individuellt separerade konton på den högsta nivån (prop. 2015/16:10 s. 334 f.).

Regeringen konstaterar att förbudet för ett kontoförande institut att till någon annan än ett annat kontoförande institut delegera utförandet av registreringsåtgärder har visat sig få effekter som strider mot målsättningen att kunna behålla den svenska modellen med ägarkonton. Som *Sveriges riksbank* påpekar erbjuder nuvarande ordning med en kontostruktur med både ägar- och förvaltarkonton en flexibilitet och effektivitet som är värd att bevara. Visserligen kan det, som anfördes när förbudet mot att delegera utförandet av registreringsåtgärder infördes, vara värdefullt ur förtroendesynpunkt att den som faktiskt utför registreringsåtgärder är ett kontoförande institut. När det nu har visat sig att förbudet äventyrar valfriheten för investerare när det gäller sättet för förvaring av finansiella instrument anser regeringen dock att det bör göras en ändring i lagen om värdepapperscentraler. Det nuvarande förbudet bör tas bort och ett kontoförande institut bör, som föreslås i promemorian, få uppdra åt någon annan att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister. Förordningen om värdepapperscentraler hindrar inte en sådan ordning. Frågan om vilka förutsättningar som bör gälla för ett sådant uppdrag behandlas nedan.

Ansvar ligger kvar hos det kontoförande institutet

I promemorian föreslås att ett kontoförande institut ska få uppdra åt någon annan att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister, men att ett sådant uppdrag inte ska få leda till delegerat ansvar. Som *Kammarrätten i Stockholm* påpekar ger det sken av att det skulle vara möjligt att ge uppdrag som innebär att någon form av ansvar delegeras. Regeringen konstaterar att det inte är möjligt. Om inget annat anges i lagen om värdepapperscentraler ligger ansvaret för fullgörandet av de skyldigheter som följer av lagen alltid hos det kontoförande institutet. Regeringen anser därför att det skulle bli missvisande att utforma bestämmelsen i lagen i enlighet med promemorians förslag. Det finns visserligen en bestämmelse i förordningen om värdepapperscentraler som har samma lydelse som den i promemorian (artikel 30.1 a), men en motsvarande bestämmelse bör av nämnda skäl inte tas in i lagen om värdepapperscentraler.

I flera lagar på finansmarknadsområdet finns det bestämmelser om s.k. uppdragsavtal. I flera fall anges inte särskilt att det är uppdragsgivaren som har ansvaret även om denne ingår ett sådant avtal (se t.ex. 6 kap. 7 § lagen [2004:297] om bank- och finansieringsrörelse och 8 kap. 14 § lagen [2007:528] om värdepappersmarknaden). I vissa fall finns det dock

en upplysning om att ett uppdrag inte fråntar uppdragsgivaren dess ansvar enligt lagen i fråga (se t.ex. 4 kap. 4 § lagen [2004:46] om värdepappersfonder). Enligt regeringens mening är det inte nödvändigt att införa en sådan upplysning när det gäller uppdrag att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister.

Finansinspektionen anser att det, mot bakgrund av de tydliga krav som finns på vilka som får antas som kontoförande institut och vikten av att registreringarna i avstämningsregister är tillförlitliga, behöver utredas närmare till vilka ett kontoförande institut ska få uppdra att utföra registreringsåtgärder.

De särskilda kraven på kontoförande institut som gäller enligt lagen om värdepapperscentraler (se t.ex. 3 kap. 1 §) ställs mot bakgrund av att dessa har ett särskilt ansvar för registreringsåtgärderna, inklusive ett skadeståndsansvar för felaktiga registreringar (7 kap. 2 §). Som konstateras ovan innebär ett uppdragsavtal inte att det kontoförande institutets ansvar övergår till någon annan. Det kontoförande institutet har därför ett eget intresse av att se till att den som får ett uppdrag att utföra registreringsåtgärder klarar av att fullgöra uppgiften. Regeringen anser därför inte att det finns skäl att föreskriva en begränsning när det gäller till vilka ett kontoförande institut ska få lämna ett sådant uppdrag.

Det bör inte ställas krav i lag på uppdragstagaren

Finansinspektionen påpekar att promemorian saknar utredning om vilka krav i förordningen om värdepapperscentraler och nationell rätt som ska tillämpas på den part som faktiskt utför registreringsåtgärderna när parten inte är ett kontoförande institut. Inspektionen pekar bl.a. på vissa bestämmelser i lagen om värdepapperscentraler som kanske borde göras tillämpliga även på den som får ett uppdrag att utföra registreringsåtgärder.

Som framgår ovan är utgångspunkten vid ett uppdragsavtal att det är uppdragsgivaren som har ansvaret för fullgörandet av de förpliktelser som uppdragsgivaren har. Uppdragstagaren kan dock ha avtalsrättsliga skyldigheter, gentemot uppdragsgivaren, att uppfylla vissa krav. Att uppdragstagaren åläggs sådana skyldigheter kan vara nödvändigt för att uppdragsgivaren ska kunna fullgöra de skyldigheter som denne har enligt lag. Ett kontoförande institut är t.ex. skyldigt att dokumentera och under minst tio år spara de uppgifter som ligger till grund för registreringsåtgärder i avstämningsregister (3 kap. 6 c § lagen om värdepapperscentraler). Det kravet gäller även om det kontoförande institutet uppdrar åt någon annan att utföra registreringsåtgärder. Enligt regeringens mening är det inte nödvändigt att också en uppdragstagare omfattas av ett dokumentationskrav enligt lag. Det åligger i stället det kontoförande institutet att, när det uppdrar åt någon annan att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister, se till att skyldigheten att dokumentera kan fullgöras.

Eftersom det är det kontoförande institutet som är ansvarigt enligt lagen om värdepapperscentraler – och det därför endast är institutet som kan göra sig skyldigt till överträdelse av bestämmelser om kontoföring – finns det inte heller skäl att införa krav på uppdragstagaren att själv införa rapporteringssystem för anställda som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelse (s.k. visselblåsarsystem, se 2 kap. 6 § lagen om

värdepapperscentraler). Det finns dock inget som hindrar att det kontoförande institutet öppnar sitt eget rapporteringssystem så att även anställda hos uppdragstagaren kan anmäla misstänkta oegentligheter. Det är vidare alltid möjligt för en anställd hos en uppdragstagare att göra anmälningar direkt till Finansinspektionen (se förordningen [2016:1318] om Finansinspektionens rutiner för mottagande av anmälningar om regelöverträdelser).

När det gäller skyldigheten att lämna upplysningar konstaterar regeringen att Finansinspektionen enligt lagen om värdepapperscentraler har möjlighet att förelägga vem som helst – även en uppdragstagare – att tillhandahålla upplysningar om det behövs för tillsynen (9 kap. 5 §). Skyldigheten för ett kontoförande institut att lämna uppgifter till värdepapperscentralen (3 kap. 4 §) kan säkerställas genom villkor i avtalet mellan det kontoförande institutet och uppdragstagaren.

Vidare anser regeringen att det inte finns någon anledning att ändra eller utvidga de skadeståndsrättsliga reglerna i lagen om värdepapperscentraler. Enligt dessa svarar det kontoförande institutet för skada som tillfogas en ägare av ett finansiellt instrument till följd av fel i avstämningsregistret som kan hänföras till det kontoförande institutet (7 kap. 2 §). Om ett fel begås av den som det kontoförande institutet har ingått uppdragsavtal med, omfattas detta av det kontoförande institutets s.k. kontrollansvar (jfr prop. 2015/16:10 s. 287).

Det finns anledning att även beröra bestämmelserna om tystnadsplikt i lagen om värdepapperscentraler. Den som är eller har varit anställd hos en värdepapperscentral eller hos ett kontoförande institut får inte obehörigen röja bl.a. uppgifter som har registrerats i ett avstämningsregister (8 kap. 2 § första stycket). Bestämmelsen blir inte direkt tillämplig på den som fått ett uppdrag att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister, om inte denne är ett kontoförande institut. I Euroclears allmänna villkor för deltagande i kontoförings- och registreringsverksamheten föreskrivs dock att det åligger kontoförande institut att se till att deras respektive anställda och uppdragstagare respekterar tystnadsplikten (12.2 i Euroclear Swedens allmänna villkor för kontoföring och clearing 2016-01-01). Vidare torde den som får ett uppdrag att utföra registreringsåtgärder i allmänhet vara ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag, och då finns bestämmelser om tystnadsplikt i respektive rörelselag (1 kap. 10 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 1 kap. 11 § lagen om värdepappersmarknaden). Regeringen bedömer vidare att ett uppdrag att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregistret inte innebär att uppdragstagaren får kännedom om så känsliga förhållanden att det finns anledning att i lagen om värdepapperscentraler slå fast en tystnadsplikt för uppdragstagaren.

I lagen om värdepapperscentraler anges att vissa artiklar i förordningen om värdepapperscentraler ska gälla även för kontoförande institut (3 kap. 6 a §, med hänvisning till artiklarna 36 och 37.3). Dessa bestämmelser gäller för det kontoförande institutet även om någon annan har fått uppdraget att utföra registreringsåtgärder. Regeringen anser inte att dessa krav bör gälla även den som har fått ett uppdrag av ett kontoförande institut att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister.

Sammanfattningsvis anser regeringen att det inte finns skäl att i lag införa skyldigheter för den som av ett kontoförande institut får ett uppdrag att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister.

Det bör dock ställas vissa krav på uppdragsgivaren

Som framgår ovan finns det i flera lagar på finansmarknadsområdet bestämmelser om uppdragsavtal. I dessa bestämmelser anges typiskt sett ett antal villkor som i vissa fall måste vara uppfyllda för att ett sådant uppdrag ska få lämnas. I exempelvis lagen om värdepappersmarknaden anges att ett värdepappersinstitut får uppdra åt någon annan att utföra ett visst arbete eller vissa funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten, om institutet svarar för att verksamheten drivs under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former, och uppdraget inte väsentligt försämrar kvaliteten på institutets internkontroll och Finansinspektionens möjligheter att övervaka att institutet följer de regler som gäller för verksamheten (8 kap. 14 §). Dessa krav liknar de krav som ställs i artikel 30 i förordningen om värdepapperscentraler när det gäller värdepapperscentraler som utkontrakterar tjänster eller verksamheter till tredje part (se *bilaga 5*). Utkontrakteringen får t.ex. inte hindra utövandet av tillsyns- och övervakningsuppgifter (artikel 30.1 d). Den får inte heller innebära att värdepapperscentralen berövas system och kontroller som är nödvändiga för att hantera sina risker (artikel 30.1 e). Värdepapperscentralen ska vidare upprätthålla den sakkunskap och de resurser som är nödvändiga för att bedöma de tillhandahållna tjänsternas kvalitet m.m. (artikel 30.1 f).

Mot bakgrund av att ett kontoförande instituts huvuduppgift är att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister, måste ett uppdrag att utföra sådana åtgärder anses utgöra en funktion av väsentlig betydelse för verksamheten. Därför, och i linje med *Finansinspektionens* synpunkter om vikten av tydliga regler som främjar ett högt förtroende för verksamheten, anser regeringen att det bör ställas vissa krav på ett kontoförande institut som uppdrar åt någon annan att utföra registreringsåtgärder. Eftersom kontoföringsverksamheten till stor del är harmoniserad på EU-nivå i en förordning, anser regeringen att ett lämpligt tillvägagångssätt är att i lagen om värdepapperscentraler ange att vissa bestämmelser om utkontraktering i förordningen om värdepapperscentraler ska gälla även för ett kontoförande institut (jfr 3 kap. 6 a §). De krav i artikel 30 i förordningen som bör gälla för ett kontoförande institut bör endast vara de som kan anses vara relevanta i detta sammanhang, dvs. de som anges i artikel 30.1 d–i, 30.2 och 30.3.

Hänvisningar till EU-rättsakter kan göras antingen statiska eller dynamiska. En statisk hänvisning innebär att hänvisningen avser EU-rättsakten i en viss angiven lydelse. En dynamisk hänvisning innebär att hänvisningen avser EU-rättsakten i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen. Förordningen om värdepapperscentraler ålägger inte medlemsstaterna att se till att artikel 30 ska gälla även för kontoförande institut. Om den artikeln ändras bör det enligt regeringens mening övervägas om den fortfarande bör gälla för kontoförande institut på det sätt som nu föreslås. Regeringen anser därför i detta fall att det är lämpligt att hänvisningen till förordningen om värdepapperscentraler är statisk.

5 Ändring i övergångsbestämmelserna till lagen om värdepappersmarknaden

Regeringens förslag: Övergångsbestämmelserna till lagen om värdepappersmarknaden ska förtydligas så att det anges att äldre bestämmelser i den lagen gäller för clearingverksamhet som drivs av en clearingorganisation som även är auktoriserad som central värdepappersförvarare och som inte har fått auktorisation som värdepapperscentral enligt förordningen om värdepapperscentraler.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår i avsnitt 4.1 har det införts övergångsbestämmelser till lagen om värdepapperscentraler som innebär att äldre bestämmelser (lydelse före den 1 mars 2016) gäller för en central värdepappersförvarare till dess att en ansökan om auktorisation enligt förordningen om värdepapperscentraler har prövats slutligt. Samtidigt infördes en övergångsbestämmelse till lagen om värdepappersmarknaden av samma innebörd (prop. 2015/16:10, bet. 2015/16:FiU15, rskr. 2015/16:134, SFS 2016:61).

I lagen om värdepappersmarknaden finns bl.a. bestämmelser om clearingverksamhet. Dessa ska dock, enligt en av de ändringar som trädde i kraft den 1 mars 2016, inte gälla för sådan clearingverksamhet som avses i förordningen om värdepapperscentraler (1 kap. 1 § femte stycket lagen om värdepappersmarknaden. Den 3 januari 2018 flyttas bestämmelsen till 1 kap. 1 a § tredje stycket, se SFS 2017:679). Skälet till detta är att en värdepapperscentralers clearingverksamhet regleras i förordningen om värdepapperscentraler. Den svenska centrala värdepappersförvararen, Euroclear, har även tillstånd att driva clearingverksamhet enligt lagen om värdepappersmarknaden (19 kap.). Enligt övergångsbestämmelsen till de ändringar i lagen om värdepappersmarknaden som trädde i kraft den 1 mars 2016 gäller äldre bestämmelser för central värdepappersförvarare som enligt punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2016:51) om ändring i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument får fortsätta att driva sådan verksamhet som avses där efter den 29 februari 2016. Avsikten med övergångsbestämmelsen till ändringarna i lagen om värdepappersmarknaden var att bestämmelserna om clearingverksamhet i den lagen skulle fortsätta att gälla för Euroclears verksamhet under en övergångsperiod, förutsatt att en ansökan om auktorisation som värdepapperscentral gavs in i rätt tid. I förarbetena till övergångsbestämmelsen anges att om dåvarande bestämmelser i lagen om värdepapperscentraler ska fortsätta att tillämpas på en central värdepappersförvarare bör även den dåvarande lydelsen av lagen om värdepappersmarknaden fortsätta att tillämpas på värdepappersförvararen under samma tid (prop. 2015/16:10 s. 325).

Den nu aktuella övergångsbestämmelsen omfattar till sin ordalydelse centrala värdepappersförvarare och den hänvisar till en övergångsbestämmelse till lagen om värdepapperscentraler. Den senare lagen innehåller dock inga bestämmelser om clearingverksamhet. En av de

ändringar som gjordes i lagen om värdepappersmarknaden när den nu aktuella övergångsbestämmelsen infördes var en ändring i 21 kap. 2 § som rör centrala värdepappersförvarare. Det är viktigt att säkerställa att övergångsbestämmelsen inte kan tolkas som att den tar sikte på den verksamhet som drivs enligt lagen om värdepapperscentraler. Övergångsbestämmelsens syfte är att reglera den clearingverksamhet som en clearingorganisation, som samtidigt är central värdepappersförvarare, driver enligt lagen om värdepappersmarknaden. För att förtydliga detta bör övergångsbestämmelsen ändras. I stället för hänvisningen till övergångsbestämmelsen till lagen om värdepapperscentraler, bör det anges att äldre bestämmelser gäller för clearingverksamhet som drivs av en clearingorganisation som även är auktoriserad som central värdepappersförvarare och som inte har fått auktorisation som värdepapperscentral enligt förordningen om värdepapperscentraler.

6 Ikraftträdande

<p>Regeringens förslag: Ändringarna i lagen om värdepapperscentraler och lagen om värdepappersmarknaden ska träda i kraft den 1 maj 2018.</p>
--

Promemoriornas förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. I Euroclears promemoria lämnas inte något förslag när det gäller datum för ikraftträdande.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Det nuvarande förbudet i lagen om värdepapperscentraler mot att delegera till någon annan än ett annat kontoförande institut att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister trädde i kraft den 1 mars 2016, men ska börja tillämpas först när en central värdepappersförvarare har auktoriserats som värdepapperscentral. Den ändring som föreslås i denna lagrådsremiss bör träda i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 1 maj 2018. Det finns inte något behov av övergångsbestämmelser.

Även ändringen i lagen om värdepappersmarknaden bör träda i kraft den 1 maj 2018.

7 Förslagets konsekvenser

När de kompletterande bestämmelserna till förordningen om värdepapperscentraler infördes redovisades inte några särskilda konsekvenser av att införa ett förbud mot att delegera till någon annan än ett annat kontoförande institut att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregistret. Vilka närmare effekter – dvs. att förvaltarregistrerade konton ökar i omfattning – detta kan komma att få när det börjar tillämpas har

framkommit först senare. Förslaget i denna lagrådsremiss innebär att den effekten kan undvikas. Genom att tillåta uppdragsavtal skapas i stället förutsättningar för att behålla den svenska modellen med en kontostruktur som erbjuder investerare möjligheten att förvara sina värdepapper på individuellt separerade konton på den högsta nivån, vilket var en målsättning när lagen om värdepapperscentraler anpassades till den nya EU-regleringen om värdepapperscentraler (se prop. 2015/16:10 s. 334 f.). I övrigt bedöms förslaget inte få några särskilda konsekvenser.

Förslaget till ändring av övergångsbestämmelse till lagen om värdepappersmarknaden bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser eftersom ändringen innebär ett förtydligande av vad som redan gäller.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument

3 kap. 6 b §

Paragrafen innehåller bestämmelser om möjligheten för ett kontoförande institut att uppdra åt någon annan att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister.

Ändringen innebär att förbudet för ett kontoförande institut att delegera till någon annan än ett kontoförande institut att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister tas bort. I stället införs en uttrycklig möjlighet att ge ett sådant uppdrag. Ett lämnat uppdrag fråntar inte det kontoförande institutet dess ansvar enligt lagen. Det kontoförande institutet svarar även för skada som orsakas av en uppdragstagare till följd av en oriktig eller missvisande uppgift i ett avstämningsregister, eftersom en uppdragstagares handlande omfattas av det kontoförande institutets s.k. kontrollansvar (jfr prop. 2015/16:10 s. 287).

Om ett kontoförande institut ger någon i uppdrag att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister ska bestämmelserna i artikel 30.1 d–i, 30.2 och 30.3 i förordningen om värdepapperscentraler gälla. Det som anges där om värdepapperscentraler ska avse det kontoförande institutet, som alltså – på motsvarande sätt som en värdepapperscentral enligt förordningen – ska se till att de angivna villkoren uppfylls. Hänvisningen till artikel 30 innebär för det första att uppdraget inte får hindra utövandet av tillsyns- och övervakningsuppgifter (artikel 30.1 d). Det kontoförande institutet får alltså inte uppdra åt någon annan att utföra tjänsten på ett sådant sätt att institutet frånhänder sig möjligheten att tillhandahålla Finansinspektionen de uppgifter som inspektionen behöver för sin tillsyn. Inte heller får uppdraget innebära att det kontoförande institutet berövas system och kontroller som är nödvändiga för att hantera sina risker (artikel 30.1 e). Den risk som framför allt är relevant i detta avseende är risken att registreringarna i avstämningsregistret blir felaktiga, med eventuella skadeståndskrav som följd. Det kontoförande institutet ska även upprätthålla den sakkunskap och de resurser som är nödvändiga för att bedöma bl.a. de tillhandahållna tjänsternas kvalitet (artikel 30.1 f). Den skyldigheten har samband med skyldigheten för det kontoförande institutet att ha direkt tillgång till relevanta uppgifter om den tjänst som uppdraget omfattar (artikel 30.1 g). Vidare ska det kontoförande institutet se till att uppdragstagaren samarbetar med den behöriga myndigheten och andra relevanta myndigheter (artikel 30.1 h). Termen relevant myndighet definieras i artiklarna 2.1.18 och 12 i förordningen om värdepapperscentraler. För det fall att uppdraget skulle ges till ett företag i tredjeland gäller även att det kontoförande institutet ska se till att uppdragstagaren uppfyller de standarder för uppgiftsskydd som skulle vara tillämpliga om uppdragstagaren var etablerad inom EU (artikel 30.1 i). Det kontoförande institutet ska fastställa sina egna respektive uppdragstagarens rättigheter och skyldigheter i ett skriftligt avtal, och

avtalet ska kunna sägas upp (artikel 30.2). Det kontoförande institutet ska även på begäran förse bl.a. den behöriga myndigheten – och se till att uppdragstagaren också gör detta – med information som krävs för att kunna bedöma om den verksamhet som omfattas av uppdraget uppfyller kraven i förordningen (artikel 30.3).

Hänvisningen till förordningen om värdepapperscentraler är statisk, dvs. avser förordningen i en viss angiven lydelse.

Övervägandena finns i avsnitt 4.

8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2016:61) om ändring i lagen om värdepappersmarknaden

Bestämmelsen ändras på så sätt att hänvisningen till övergångsbestämmelsen till lagen om värdepapperscentraler tas bort. I stället klargörs att äldre bestämmelser gäller för clearingverksamhet som drivs av en clearingorganisation som även är auktoriserad som central värdepappersförvarare och som inte har fått auktorisation som värdepapperscentral enligt förordningen om värdepapperscentraler. På så sätt framgår det tydligt att bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden om clearingverksamhet ska fortsätta att gälla för en central värdepappersförvarare som även är clearingorganisation. Äldre bestämmelser gäller så länge som den centrala värdepappersförvararen inte har auktoriserats som värdepapperscentral enligt förordningen om värdepapperscentraler. När så har skett regleras clearingverksamheten i stället i den förordningen (se 1 kap. 1 § femte stycket, som den 3 januari 2018 flyttas till 1 kap. 1 a § tredje stycket, se SFS 2017:679).

Övervägandena finns i avsnitt 5.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.
6 b §

Ett kontoförande institut får *inte delegera* till någon annan *än ett kontoförande institut* att utföra registreringsåtgärder i avstämningregister.

Ett kontoförande institut får *uppdra åt* någon annan att utföra registreringsåtgärder i avstämningregister. *Ett sådant uppdrag får inte leda till delegerat ansvar.*

Förteckning över remissinstanserna beträffande Euroclears promemoria

Efter remiss har yttranden kommit in från Sveriges riksbank, Kammarrätten i Stockholm, Riksgäldskontoret, Finansinspektionen, Konsumentverket, ATS Finans AB, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen och Svenskt Näringsliv.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Nasdaq Stockholm AB, Nordic Growth Market NGM AB, Svensk Försäkring och Sveriges Aktiesparares Riksförbund.

Lagförslag i promemorian Förtydligande av övergångsbestämmelser till lagen om värdepappersmarknaden när det gäller clearingverksamhet

Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2016:61) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2. Äldre bestämmelser gäller för central värdepappersförvarare som enligt punkt 2 av övergångsbestämmelserna till lagen (2016:51) om ändring i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument får fortsätta att driva sådan verksamhet som avses där efter den 29 februari 2016.

Föreslagen lydelse

2. Äldre bestämmelser gäller för clearingverksamhet som drivs av en clearingorganisation som även är auktoriserad som central värdepappersförvarare och som inte har fått auktorisation som värdepapperscentral enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2018.

Förteckning över remissinstanserna beträffande
promemorian Förtydligande av
övergångsbestämmelser till lagen om
värdepappersmarknaden när det gäller
clearingverksamhet

Efter remiss har yttranden kommit in från Kammarrätten i Stockholm,
Finansinspektionen och Euroclear Sweden AB.

Svenska Fondhandlarenföreningen har inte svarat.

Utdrag ur Europaparlamentets och rådets
förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014
om förbättrad värdepappersavveckling inom
Europeiska unionen och om
värdepapperscentraler samt ändring av direktiv
98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU)
nr 236/2012

[...]

Artikel 30

Utkontraktering

1. Om en värdepapperscentral utkontrakterar tjänster eller verksamheter till en tredje part, ska den fortfarande vara ansvarig för att fullgöra samtliga skyldigheter enligt denna förordning och ska alltid uppfylla följande villkor:

- a) Utkontraktering får inte leda till delegerat ansvar.
- b) Värdepapperscentralens förbindelser med och skyldigheter mot sina deltagare eller emittenter får inte ändras.
- c) Villkoren för värdepapperscentralens auktorisation får inte förändras.
- d) Utkontrakteringen får inte hindra utövandet av tillsyns- och övervakningsuppgifter, däribland tillträde på plats för att inhämta relevant information för att fullgöra de uppgifterna.
- e) Utkontraktering får inte innebära att värdepapperscentralen berövas system och kontroller som är nödvändiga för att hantera sina risker.
- f) Värdepapperscentralen ska upprätthålla den sakkunskap och de resurser som är nödvändiga för att bedöma de tillhandahållna tjänsternas kvalitet, tjänsteleverantörens organisatoriska lämplighet och kapitaltäckning, för att effektivt övervaka de utkontrakterade tjänsterna och för att hantera de risker som är förknippade med utkontrakteringen på löpande basis.
- g) Värdepapperscentralen ska ha direkt tillgång till relevanta uppgifter om de utkontrakterade tjänsterna.
- h) Tjänsteleverantören ska samarbeta med den behöriga myndigheten och de relevanta myndigheterna i samband med de utkontrakterade verksamheterna.

i) Värdepapperscentralen ska se till att tjänsteleverantören uppfyller de standarder som fastställs i den gällande rätten om uppgiftsskydd som skulle vara tillämplig om tjänsteleverantören var etablerad i unionen. Värdepapperscentralen ska vara ansvarig för att se till att de standarderna anges i ett kontrakt mellan parterna och att standarderna upprätthålls.

2. Värdepapperscentralen ska i ett skriftligt avtal fastställa sina egna respektive tjänsteleverantörens rättigheter och skyldigheter. Avtalet om utkontraktering ska göra det möjligt för värdepapperscentralen att upphäva avtalet.

3. En värdepapperscentral och en tjänsteleverantör ska på begäran ge den behöriga myndigheten och de relevanta myndigheterna all information som krävs för att de ska kunna bedöma om den utkontrakterade verksamheten uppfyller kraven i denna förordning.

4. Utkontrakteringen av en huvudtjänst måste auktoriseras enligt artikel 19 av den behöriga myndigheten.

5. Punkterna 1–4 ska inte tillämpas, om en värdepapperscentral utkontrakterar vissa av sina tjänster eller verksamheter till en offentlig enhet eller om utkontrakteringen styrs av särskilda rättsliga ramar, tillsynsramar och verksamhetsramar som den offentliga enheten och den berörda värdepapperscentralen gemensamt har godkänt och formaliserat och som har godkänts av den behöriga myndigheten på grundval av de krav som fastställs i denna förordning.